

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH

Parashat Vayeleh' – Soukot 2021

Souguia n° 36

בס"ד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Soukot – le Din de Mitstaer

La Guemarra dans Souka dit que celui qui souffrirait (Mitstaer) en accomplissant la Mitsva de Souka est Patour de s'y installer. Ainsi le froid, la pluie, quelqu'un de malade etc... sont des raisons suffisantes pour ne pas être obligé de manger ou dormir dans la Souka. Il faudra connaître la source de cette permission et ses différentes implications.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי ייתן חכמה מפיו דעת ותבונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אכטח בך

Programme du Dimanche

L'étude aujourd'hui est dédiée Léilouy Nishmat

Raphaël ben Aïsha z"l

1. La source de la permission de Mitstaer

* Etudier les Guemarrot suivantes avec Rachi et Tosfot. Comment comprenez-vous le lien entre Mitstaer et la notion de « Techvou Kéein Tadourou » ?

Quelle est la particularité de la permission pour un malade ? Pour quelle raison ceux qui l'assistent sont-ils exempts ?

Pour quelle raison un endeuillé n'est-il pas exempt ?

1. מקור פטור מצטער

כה. הישן תחת המטה פרק שני סוכה

ודפנא: מתני' *שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גמ' מה"מ

כה: הישן תחת המטה פרק שני סוכה

ואחריתה כיוס מר: פשיטא. מאי שנא הא משאר מצות דאשמעינן רב לעיל דאכל חייב בכל המצות: צערא דממילא. שהסוכה מצטרפת כגון חמה או זינה או סירחא בדברים שסיקך בהן: מיבעי ליה ליסובי דעסיס. חובה עליו ליישב דעתו למנוחה: למיחדי. לשמות:

מר ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב יאבל חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל ו"ר אבא בר זבדא אמר רב מצטער פטור מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן ה"מ צערא דממילא אבל הכא איהו הוא דקא מצטער נפשיה איבעי ליה ליתובי דעתיה וא"ר אבא בר זבדא אמר רב ה"תן

הישן תחת המטה פרק שני סוכה כו.

רש"י

תכלה. לְיָצִית׃ הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום. דכתיב בסוכות תשבּוּ כעין ישיבת ביתו כשם שכל השנה אינו נמנע מלכת בדרך בסחורה כך כל ימות החג שאינו יוס טוב לא הרכיבו הכתוב למנוע: הולכים לדבר מצוה פטורין ביום ובלילה. אף על פי שאין הולכין אלא ביום ומשום דטרודים ודאגים במחשבת המנוה ובתיקוניה פטורין מן המנוה: שלוחי מצוה אגן. שבלאו לשמוע הדרשה ולהקביל פני ריש גלותא: ארקתא. על שפת הנהר: שומרי גנוס ופרדסין. אין זיין משם: כעין פטורין. בדרך שהוא דר כל השנה צביתו הזיקתו מורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומלעותיו זה אינו יכול להציאן שם מפני הטורח: פרצה קוראה לגנב. משל הדיוט הוא ואף כאן הגנב רואה אותו יושב בסוכה בלילה והוא נכנס וגונב הפירות לרוב אחרת: כריא דפירי. כרי של פירות שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרן ואין כאן פרצה קוראה לגנב: רבי יוסי בריבי. יוסי החכם חריף שצדורו והוא ר' יוסי בן הלפתא: למגנא כילתא. ואע"פ שיש לה גג וגבוהה עשרה והוי כאילו חוץ לסוכה: משום בקי. צינל"ש: סרתא דגרגישא. הקרקע לבנה שהיו טחין בה קרקעית הסוכה: מלעער. שהסוכה מלערתו: →

תוספות

הולכי דרכים ביום. כל זה נפקא מתשבו כעין מדורו שכשם שאדם צביתו אינו נמנע מללכת לדרך וכן מלעער דפטור לעיל מן הסוכה היינו מתשבו כעין מדורו דאין אדם דר במקום שמלעער:

העוסק במצוה פטור מן המצוה ת"ר הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי אגן שלוחי מצוה אגן ופטורין ת"ר שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה וליעבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר תשבו כעין תדורו רבא אמר יפרצה קוראה לגנב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מנטר כריא דפירי: חולים ומשמישים: תנו רבנן חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו ארשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמישי חוץ לסוכה רב שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכה משום בקי רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא משום סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער פטור מן הסוכה והא אגן תנן חולין ומשמישים פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא אמרי חולה הוא ומשמישו פטורים מצטער הוא פטור משמישו לא:

Les mots du jour à apprendre :

Nos pères	אַבְהֹתָן
Perdus	אבוּדִי
Hautbois	אַבוּבָא

Programme du Lundi

L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Réfoua Chéléma de

Lisa bat sultana, Esther bat Nani, Nani bat Esther, Khemaissa bat zouiza, Zari bat Hanna, Simha bat nejma, Maor chlomo ben Myriam, Chimon ben Lea et Messaoud ben flikha

2. Lorsque la gêne n'est pas liée à la Souka directement

Est-on exempt lorsque la gêne reste même en étant en dehors de la Souka ?

Déterminer les deux types de permission selon le Taz. Comment pourriez-vous réfuter ?

ט"ז אורח חיים סימן תרמ ס"ק ח

אבל חייב בסוכה. בגמ' פרכי' פשיטא מ"ד הואיל ואמר רבא מצטער פטור מסוכה האי נמי מצטער הוא קמ"ל דוקא צער דממילא אבל הכא איהו קא מצטער בנפשי איבעי לי ליתובי דעת' ופירש הרא"ש דה"א דהאבל הוא מצטער בסוכ' יותר מבית דאבל חפץ להיות מתבודד ויושב במקום צער ואפל' כדי להיות טרוד בצער קמ"ל וקשה מהי תיתי לומר סברא גרוע כזאת שזה יהי' נחשב לאבל לצער במה שלא יוכל להצטער דא"כ הי' אסור לנחם אבליים דקא מצערין אותו שלא יוכל להצטער ותו מנלן שזהו סברא כלל אמאי לא משני דאבל אין לו מעל' בבית יותר מסוכ' אלא דה"א דכיון דטרוד הוא פטור מסוכ' קמ"ל דכעין דירה בעינן ולא פטור אא"כ ינצל מהצער וכמ"ש בסמוך להמרדכי ולמה לו לחלק בין צער דממילא או לא וא"ל דזה הי' פשוט לבעל התלמוד דאין הטעם משום טירד' כדאמרי שם בסוגי' לענין ק"ש באבל אלא מעת' טבע' ספינתו בים ה"נ דפטור ואין מצטער פטור אלא דכעין דירה בעינן וע"כ פריך כאן באבל פשיטא דחייב שהרי א"א לו להנצל מהצער ותי' לו התרצן שיש כאן סברא להנצל דניחא ליה בהתבודדו וכדברי הרא"ש א"כ ל"ל לחלק בין צער דממילא או לא דא"צ לזה אלא ה"ל לתרץ בקיצור דיש כאן חילוק לאבל דאפשר להנצל מהצער שהרי זהו עיקר התי' ואם נא' דאדרבא האמת כן הוא דהא דמצטער פטור אין הדבר תלוי ביוכל להנצל אלא משום טירדא פטור ואף על גב דבשאר מצות לא איכפת לן בטרוד בצער כדאמרי' בגמ' אבל חייב בכל המצו' חוץ מתפילין שנקראו פאר סוכה שאני דבעי' כוונ' כמ"ש א"כ שפיר משני כיון דהטע' משום טירדא ה"א גם באבל יש טירדא דצערא קמ"ל דוקא ממיל' כו' אבל [אבל] אינו בכלל מצטער לפטור מן הסוכ' אלא דקשה על המרדכי בשם הרא"מ שס"ל דביכול להנצל תליא מילתא ונ"ל דתרווייהו הם אמת דתרי גווני צער יש הא' אם מצטער מחמת סוכה דוקא דהסוכ' מביא' לו צער כשיושב שם אז אין שייך פטור מחמת טירדא דאדרבא בזה זוכר טפי מצות סוכ' כיון שהוא מוכרח לישב במקום שהוא צער לו כדאי' בסי' תרכ"ה דע"כ צווה הש"י לעשות סוכ' בתשרי ולא בניסן כי בתשרי הולכין שאר אנשים מן הסוכה כו' בזה אמרינן שאינו פטור אא"כ יש לו מקום שיוכל להנצל אבל שאר טירדא דבא לאדם צער מצד אחר כגון חולה או שאר צער הגוף שאין לו ניחוחא טפי בבית מסוכה אפ"ה פטור מצד טירדא דזה אינו יכול להתכין לסוכ' וא"כ ה"א ה"ה נמי אבל דפטור אף על פי שאין לו חילוק בין בית לסוכ' קמ"ל דאין זה מיקרי טירדא כלל דאיבעי ליה ליתובי דעת' ולהתחייב במצות הש"י וא"ל א"כ מאי קמ"ל דא"כ אין מצטער מחמת טירדא פטור אלא כגון חולה וכבר שמעי' ליה ממתני' חולין ומשמשיהן פטורי' י"ל דהיא גופא קמ"ל דאע"ג דא"א להנצל ואי ממתני' ה"א דוקא בחול' שיש לו חילוק בין בית לסוכה אבל אם אין לו חילוק חייב קמ"ל דאפ"ה פטור כיון דמצטער הוא וטריד וא"כ אין אנו צריכים לההיא סברא דחיקתא שזכר הרא"ש דלאבל יש צער במה שלא יוכל להצטער וכאשר כתבנו הוא נכון בס"ד

Les mots du jour à apprendre :

Son père	אָבוה
Mon grand-père	אָבוה דאָבא
Ton grand-père	אָבוה דאָבוך

Programme du Mardi

L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Réfoua Chéléma de

Lisa bat sultana, Esther bat Nani, Nani bat Esther, Khemaïssa bat zouiza, Zari bat Hanna, Simha bat nejma, Maor chlomo ben Myriam, Chimon ben Lea et Messaoud ben flikha

3. Construire une soukka dans un endroit propice aux gênes

Lorsque la Souka a été construite dans un endroit propice à la gêne, est-on aussi exempt ?

La Souka reste-elle Casher pour les autres utilisations sans gêne ?

Comment comprenez-vous les propos du Maguen Avraham ? Pourquoi ne sont-elles pas contradictoires ?

רא"ש מסכת סוכה פרק ב סימן יב

גמ' ת"ר חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו אמר רשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקסרי והתיר (לי) רבי יוסי לישן לי ולמשמשי חוץ לסוכה רב שרא ליה לרב אחא ברדלא למיגני בכילתא בסוכה משום בקי רבא שרא ליה לרב אחא (ברדלא) [בר אדא] למיגני בר ממטלתא משום סירחא דגרגישתא ומיירי באכסניא דאי בביתו היאך עשה סוכה מתחלה בדבר שהיה מצטער לישן בה ויפטר משום מצטער א"נ [גרגישתא] היא גופסית וכשהמטר יורד עליו הוא מסריח [...]

ספר יראים (שם)

[...] ודוקא שעשה סוכתו מתחילה במקום שראוי לאכול ולשתות ולישן בה ונולד לו צער אחר כן אבל עשתה מתחילה במקום הראוי להצטער באכילה או בשתיה או בשינה כגון שיירא בה מגגבים לא מיבעיא דלא מיפטר בהכי אלא אפילו יש סכנה וצער בשינה ובאכילה אין צער וסכנה לא יצא ידי חובתו דהא כעין תדורו בעינן והאי לא הוי כעין תדורו כיון שאינו יכול לעשות בה כל צרכי אכילה ושתיה ושינה בלא צער ומתחילה לא הוי סוכה כיון דלצטערא קיימי

מגן אברהם סימן תרמ ס"ק ו

או בשינ' פי' במקו' דליכא צינה

מחצית השקל אורח חיים סימן תרמ ס"ק ו

או בשינה. פירוש במקום דליכא צינה. ר"ל, דהא דברי רמ"א הם דברי מרדכי [סוכה רמז תשמ], והא לעיל סימן תרל"ט סעיף ב' הביא [רמ"א] בשם מרדכי [שם רמז תשמא] דאין נזהרים לישן בסכה, אם כן למה תפסל הסכה כשאיננה ראוי לשינה. לזה כתב, דהא טעמיה דמרדכי לעיל סימן תרל"ט דבמקומות הקרים מצטער בצנה אם ישן שם, ואם כן עכ"פ מיקרי ראוי לשינה, דהיינו אם יש לו כרים וכסתות, כמו שכתב מ"א שם ס"ק ז' ולפי מה שכתב רמ"א שם טעם אחר להקל בשינה, עיין שם במ"א ס"ק ח

Les mots du jour à apprendre :

Son grand-père maternel	אָבוהַ דְאָמִיָּה
Ton grand-père maternel	אָבוהַ דְאָמִיָּךְ
Leur père	אָבוהוֹן

Programme du Mercredi

L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Réfoua Chéléma de

Lisa bat sultana, Esther bat Nani, Nani bat Esther, Khemaïssa bat zouiza, Zari bat Hanna, Simha bat nejma, Maor chlomo ben Myriam, Chimon ben Lea et Messaoud ben flikha

4. Une gêne due seulement au déplacement vers la Souka

Est-on exempt lorsque la gêne occasionnée n'est pas due à l'installation même dans la Soukka mais au déplacement pour s'y rendre ? Etudier les différentes preuves ramenées ci-après et construisez votre avis

1. Revoir Rachi plus haut כעין ד"ה sur les gardiens de jardins et étudier le Ran suivant :

ר"ן על הרי"ף מסכת סוכה דף יב עמוד א

אב"י אמר תשבו כעין תדורו. כדרך שאדם דר בביתו כל השנה הזקיקתו תורה לדור בסוכה עם מטתו וכלי תשמישו וזה אינו יכול להביאן מפני הטורח

2. Souka d'autrui

רמ"א סימן תרמ סעיף ד

מי שכבו לו הנרות בסוכה, בשבת, ויש לו נר בביתו, מותר לצאת מן הסוכה כדי לאכול במקום נר, וא"צ לילך לסוכת חבירו שיש שם נר, אם יש טורח גדול בדבר

משנה ברורה סימן תרמ ס"ק כד

בדבר - היינו בשעת אכילה אבל פשיטא אפילו מי שאין לו מקום בחצירו לבנות לו סוכה שצריך להמציא לו מקום לבנות לו סוכה ואז שם ביתו כדרך שגם כל השנה רגילים לפנות מבית לבית ואז שם ביתו [הגהת ח"ס וכ"כ הבכורי יעקב בפשיטות]

3. Après l'interruption des pluies

לבוש אורח חיים סימן תרלט סעיף ו

היה אוכל בסוכה וירדו גשמים ונכנס לביתול ואוכל, ופסקו הגשמים קודם שגמר סעודתו, אין מחייבים אותו לחזור לסוכה עד שיגמור סעודתו, משום דטירחא היא ודמיא למצטער שפטור מן הסוכה

4. Apporter des couvertures pour éviter l'obstacle du froid

ביאור הלכה סימן תרמ סעיף ד"ה * מפני הרוח

[...] ועיין בלבוש דאפילו יש לו כרים וכסתות להנצל מן הצינה ג"כ יש להקל דאין כל אדם יכול לטרוח בכל לילה להביאם שם ולמחר לפנותם [אם לא דיש לו מקום בסוכה להניחם שם לכל ימי החג וכן מוכח במ"א שם בסק"ז דבאופן זה לא נוכל לפטרו מחמת הטעם דצינה עי"ש [...]]

Les mots du jour à apprendre :

Porte	אָבולָא
Gardiens	אָבולָאִי
Portes	אָבולִי

Programme du dimanche 19 septembre

L'étude aujourd'hui est dédiée pour la Réfoua Chéléma de

Lisa bat sultana, Esther bat Nani, Nani bat Esther, Khemaissa bat zouiza, Zari bat Hanna, Simha bat nejma, Maor chlomo ben Myriam, Chimon ben Lea et Messaoud ben flikha

5. Entrer dans la Souka malgré la gêne

Accomplit-on la Mitsva lorsque l'on s'installe dans la Souka malgré une situation de Mitstaer ?

גהגות מיימוניות הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו הלכה ג

כתב ר' שמחה סבורני כל שפטור מן הסוכה ואינו יוצא אינו מקבל שכר אלא הדיוט הוא כדאיתא בירושלמי שכל שפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט, ע"כ

ט"ז אורח חיים סימן תרלט ס"ק יט

וכל הפטור כו'. ק"ו בזה למי שרוצה להחמיר כשיורדין גשמים ולילך לסוכה ולברך המוציא ולישב בסוכה ואח"כ לאכול בבית דהוה ברכה לבטלה וזה פשוט

ביאור הלכה סימן תרמ סעיף ד"ה מפני הרוח

[...] ודע דהסכמת רוב הפוסקים דמצטער פטור אף מאכילה כמש"כ המ"א בשם הב"י וע"כ נראה דיש ליזרה בזמן הקור שיהא לבוש בגדים חמים כשסועד בסוכה כדי שלא יהיה מצטער מחמת הקור ויהיה חשש ברכה לבטלה

ביאור הלכה סימן תרלט סעיף ז ד"ה וכל הפטור

וכל הפטור מן הסוכה וכו' - זה הכלל הוא דוקא במקום שיש בו צד איסור כמו במצטער דהוי חילול יום טוב ואפילו בחוה"מ חייב לכבדו אבל אם אינו מצטער רשאי להחמיר כמו ר"ג שהחמיר על עצמו בדלי של מים ואמר העלום לסוכה [פ"ת בשם עולת שמואל סי' צ"ח]

שם ד"ה הדיוטות

הדיוטות - עיין במ"ב וכתב בספר בכורי יעקב נ"ל דמה דאמרינן שאינו אלא מעשה הדיוטות ואינו מקבל שכר זה דוקא כשפטור בעת הישיבה כגון שמצטער וכדומה ובפרט בגשמים כיון שהם כשפיכת כוס על פניו שרבו הראה לו שאינו רוצה בעבודתו והוא רוצה לכוף רבו לעבדו שאין זה ד"א אבל מי שפטור משום טרחה לחזור לסוכה כגון בפסקו גשמים בלילה או באמצע סעודתו או בהולך לסוכת חבירו לזה יש קבול שכר עליו דלא גרע משותה מים בסוכה דאמרינן הרי זה משובח אף שפטור מן הדין וכנ"ל וכ"ש זה שבשעת ישיבה מקיים מצות סוכה כראוי רק שלכתחלה לא היה מחוייב לילך לשם ולכן גם הגהת מיימוני לא כתב רק כל הפטור מן הסוכה ואינו יוצא דמשמע שבעת ישיבתו פטור עכ"ל ועיין לקמן בסימן תר"מ ס"ד בהג"ה מה שכתבנו שם בשם הח"א לענין הולך לסוכת חבירו

קובץ שעורים בבא בתרא אות נד

[...] ואף דקיי"ל כל הפטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט [ועיין בשטמ"ק פ' החובל פ"ז בשם המאירי] היינו, היכא שגם לאחר מתן תורה אינה מצווה, כגון היושב בסוכה בשעה שהגשמים יורדים, אבל אם המעשה היא מעשה מצווה, אלא שהאדם הזה לא נצטווה אין זה נקרא הדיוט, אלא מקבל שכר כאינו מצווה ועושה, כמו נשים במ"ע שהזמ"ג שמברכות עליהן, ואין בזה משום ברכה לבטלה לדעת ר"ת, וכן האבות קודם מ"ת שידעו בנבואה שעתידין ישראל להצטוות בהן, ומה"ט לא תיקשי מצטער היושב בסוכה, למה אינו עובר בבל תוסיף כמו הישן בשמיני בסוכה, אלא דכיון דמצות סוכה תשבו כעין תדורו, וישיבת מצטער אינה כעין תדורו, אין זו מעשה מצווה כלל ולא שייך בל תוסיף אלא היכא שעושה מעשה המצווה כהלכתה רק שאינו מצווה [...].

Les mots du jour à apprendre :

Il t'a promis	אַבְטָחָה
Je vais annuler	אַבְטִיל
Je vais l'annuler	אַבְטְלִינֶיהָ

Bon Limoud sur Matmidim !